

Syntymässä oleva maakuntauudistus sekä sosiaali- ja terveystalvelujen uudistus muuttavat kuntien tehtäviä ja palvelurakenteita. Valmisteluvaiheessa on vielä epäselvää, millä tavalla muutokset vaikuttavat konkreettisesti nykyisiin monialaisiin ja -ammattillisiin verkostoihin ja muihin yhteistyön muotoihin.

Joka tapauksessa sosiaali- ja terveystalvelujen hallinnon ja tuottamisen siirtyminen kunnilta maakunnille tulee muuttamaan kuntien toimintaprofilin uudenlaiseksi. On nähty, että kuntien keskeiseksi toimialaksi nousee muutoksen myötä koulu- ja sivistystoimi. Muita tärkeitä kunnan tehtäväalueita tulevat olemaan kunnan elinvoima ja työllisyys, ympäristö ja yhdyskuntakehitys sekä paikallisen demokratian, organisaatioiden ja johtamisen kehittäminen. Muutoksessa nähdään tärkeäksi aikaansaada kuntiin kokeilutoimintaa ja liikkumavaraa, jotta muutosten hallinnassa on tarjolla riittävästi alueiden ja kuntien elinvoimaa ja asukkaiden hyvinvointia tukevia keinoja.

Muutoksiin on kaiken aikaa monia eri näkökulmia. Suurten rakennemuutosten ohella on syytä kiinnittää huomiota operatiivisen kehittämisen mahdollisuuksiin paikallisella ja alueellisella tasolla. Artikkelissa tutkitaan opiskeluhuollon toteuttamisen mahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä. Hallituksen alustavaan esitykseen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä on sisäänkirjoitettu tavoite, että opiskeluhuollon nykyinen käytäntö monialaisessa ja -ammattillisessa verkostoyhteistyössä säilyy tai tehostuu uudistusten myötä. Monialaisen ja -ammattillisen yhteistyön onnistumiseen yksittäisen opiskelijan sekä opiskeluyhteisön näkökulmasta vaikuttavat monet seikat. Artikkelissa tarkastellaan aluksi kunnan aseman ja tehtävien muutoksia valmisteilla olevien uudistusten kontekstissa. Tämän jälkeen tarkastelu kohdistetaan uudistusten yhteydessä tapahtuviin opiskeluhuollon toimijoiden välisten raja- ja yhdyspintojen muutoksiin. Tällöin hahmotetaan ja arvioidaan erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa opiskeluhoitoa kohdentamalla huomiota erityisesti rajapintojen ylittämiseen ja asiakaslähtöisen yhteistyön edistämiseen. Opiskeluhoito on nykyisin kuntien ja koulujen monialainen ja -ammattillinen tehtävä ja merkittävä osa uuden kunnan hyvinvointitehtävää.

Opiskeluhoito on kiinnostava esimerkki myös siitä syystä, että se on olennainen osa nuorisotakuun kuntakokeilua, jonka puitteissa kehitetään ohjaamo-toimintaa. Ohjaamot ovat matalan kynnyksen asiakaspalvelupisteitä, joissa voi työskennellä opinto-ohjaajia, kuraattoreita, työvoimapalvelujen ja Kelan asiantuntijoita tai sosiaali- ja terveystalvelujen asiantuntijoita. Artikkelissa tutkitaan tämän yhteistyön luonnetta ja mahdollisuuksia uudessa tilanteessa, kun osa yhteistyön osapuolista on kiinnittynyt maakuntaan ja osa kuntaan.

Yhteistyön tutkimisessa rajapinnoilla hyödynnetään verkoston, tiimin ja ekosysteemiajattelusta lainatun parven käsitteitä oppivan toiminnan muotoina. Tällöin on mahdollista uudenlaisten prosessien kehittyminen, kun toimijoiden tietoa, osaamista ja arvoja voidaan yhdistää ja ”jalostaa” lisäarvoksi toiminnassa. Verkostot, tiimit ja parvet voivat sopia myös erilaiseen kokeilutoimintaan paikallisesti tai alueellisesti. Focus group- haastattelujen ja aikaisempien tutkimustulosten avulla opiskeluhoitoa tarkastellen haetaan lopuksi vastauksia kysymykseen, mitkä tekijät edistävät asiantuntijoiden verkostoituvan yhteistyön onnistumista, ja mitkä tekijät toisaalta ehkäisevät ja rajoittavat onnistumista tällaisessa rajapintoja ylittävässä yhteistyössä maakunnan ja kunnan suhteessa.

Yhteystiedot: Dosentti Tarja Saarelainen (tarja.saarelainen@rovaniemi.fi)